

## Tale for dagen - 17. mai 1999 – Den Norske Klubb i Paris.

Odd Gunnar Skagestad.

Mine damer og herrer - ærede medlemmer av Den Norske Klubb i Paris, og gjester!

Idag for nøyaktig 40 år siden skulle min far holde en 17-mai-tale, selve *Talen for Dagen*. Det hadde han gjort mange ganger før: Han var en rutinert taler - ja en langt bedre taler enn jeg selv noensinne har vært eller kommer til å bli. Men akkurat denne gangen gikk det visst litt tregt med forberedelsene. Iallfall spurte han meg om jeg hadde noen gode poenger som han kunne bruke.

Jeg lot meg ikke be to ganger!

Du må selvsagt - som seg hør og bør - være *tilbakeskuende*, sa jeg. Få med 17. mai 1814 med fedrene på Eidsvoll og Grunnloven. Du må ha med Unionsoppløsningen - 7. juni 1905. Og selvsagt at vi aldri mer må oppleve 9. april 1940, samt at vi vant vår rett med frigjøringen 8. mai 1945.

Men så må blikket også rettes *fremover!* Vår frihet er ikke vunnet én gang for alle, den må stadig sikres for kommende generasjoner. Og friheten er udelelig - den må også tilhøre andre nasjoner. Vi må huske Arnulf Øverlands ord: "*Du skal ikke sove! Du skal ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv!*" Og dermed må talen munne ut i en appell om å slutte opp om NATO, som vår beste garantist for fortsatt fred og frihet. (Dette måtte jo passe bra nå som NATO nettopp hadde feiret 10 årsjubileum, syntes jeg).

Alt dette sa jeg, og syntes det var såre vel. Talen ble holdt, og fikk såvidt jeg husker en *litt* blandet mottagelse: NATO var et ømtålig tema. Dette var under Den Kalde Krigen, og i bygda hvor vi bodde - Alta - stod kommunistene sterkere enn noe annet sted i landet.

Så kan man spørre: Hvilken aktualitet har dette idag - i 1999? La meg mimre litt til: I 1985 holdt jeg selv en tale i synagogen i Cape Town i anledning av at Eli Wiesel var blitt tildelt Nobels Fredspris. Og det var ikke til å unngå å ta med noen av Wiesels visdomsord. Blant de mest kjente er utsagnet "*Det motsatte av kjærlighet er ikke hat, men likegyldighet*". Det er

igrunnen samme budskap som Arnulf Øverlands oppfordring til oss om ikke å tåle den urett som ikke rammer oss selv.

Gode ord alt sammen - men slett ikke uproblematisk. Urett, undertrykkelse, frihetsberøvelse skjer daglig verden over. Å forholde oss aktivt til alt dette er praktisk umulig, om vi aldri så gjerne skulle ønske å være Messias. I hvilken grad vi må kunne eller burde bry oss er derfor ikke et spørsmål om kynisme men realistisk grensesetting.

Jeg nevnte NATO. NATO ble til som en *defensiv forsvarsallianse*, som vern om vår kollektive sikkerhet mot den sovjetkommunistiske trusel. Som sådan ble alliansen en ubetinget suksess. Men NATO er ikke forblitt uberørt av de forandringenes vinder som har ledet til et *utvidet sikkerhetsbegrep*, hvor også omsorgen for våre naboers ve og vel inngår. NATO er blitt et redskap for vårt ønske om ikke å stå likegyldige overfor andres lidelser, for vårt ønske om ikke å tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer oss selv. Dette er prisverdig. Samtidig kan det ikke underslås at det for mange er et tankekors at Norge idag, gjennom vårt medlemskap i NATO, deltar i en angrepskrig mot et land utenfor alliansens område.

Igjen, vi står overfor spørsmålet om nøktern grensesetting i forhold til den ideale fordring. Hvor går de etiske grenser mellom vår plikt til å bry oss (og med hvilke midler), og vår moralske ansvarsfrihet i forhold til den urett som rammer andre? Hvor går de praktiske grenser for våpenmakt som middel til problem- og konfliktløsning?

Noe patentsvar kan jeg ikke gi dere. Men når vi idag kan feire 185-årsdagen for vår egen Grunnlov - selve symbolet på Fedrelandets frihet og selvstendighet - kommer vi heller ikke utenom det faktum at "*Norge er et land i verden*", som vår tidligere statsminister Lars Korvald så banalt men treffende uttrykte det. Vernet av de verdier som forener oss på hjemmebanen - fred, frihet, selvstendighet - kan ikke skje i et internasjonalt vakuum, men i felles innsats på det ytre plan. Dette oppleves av noen av oss som særlig aktuelt nettopp i år, hvor Norge sitter med det ærefulle ansvar å inneha formannsstillingen i *Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa*, fork. OSSE.

Med vår egen Grunnlov som trygt ankerfeste kan vi frimodig fortsette våre beskjedne bestrebelse for å verne og virkeliggjøre våre verdier. Derfor er det rett og riktig at hvor enn i

verden nordmenn møtes på denne dag, kan vi samles om en høytidsstemt markering av 17. mai.

Mine damer og herrer, jeg takker for oppmerksomheten idet jeg foreslår at vi hever glasset og utbringer en skål for Fedrelandet og Grunnloven!